

Gå på opdagelse i Rosen-arkitekturen

28.09.2013

Enestående for Silkeborgs bymidte er de mange markante bygningsværker tegnet af arkitekt Anton Rosen, som havde sit virke i Silkeborg fra 1883 til sin død 1928. Denne pjeces er tænkt som inspiration til en spændende byvandring i 'Anton Rosens fodspor.'

Karakteristisk for et Anton Rosen hus i Silkeborg er de dekorative bygningsfacader med afsæt i nationalromantikken og stilarten skønvirke. På en kreativ og fabulerende måde tilføjes facaderne romantiske effekter som tårne, spir, karnapper, tagkviste, bindingsværk og ikke at forglemme sokler af kampesten.

I 2003 var der en stor Anton Rosen udstilling på KunstCentret Silkeborg Bad. I den anledning udkom bogen: 'Anton Rosen Arkitekt og Kunstner' og en blå pjeces med titlen: 'På udflugt - Anton Rosen og Silkeborg'. Denne pjeces er en revideret og udvidet udgave af pjeces fra 2003. Med den nye netversion eller den kortfattede udgave 'Stik Silkeborg i lommen' kan man gå på opdagelse i en værdifuld del af Silkeborgs bygnings- og kulturarv.

TurismeSilkeborg,
Silkeborg Arkiv (ved Lis Thavlov og
Leo Jensen) og Teknik og Miljø, Plan og Byg

 Silkeborg Kommune

Du kan downloade denne pjeces og bykortet 'Stik Silkeborg i lommen' på:
www.silkeborg.com
www.silkeborgarkiv.dk
www.silkeborgkommune.dk

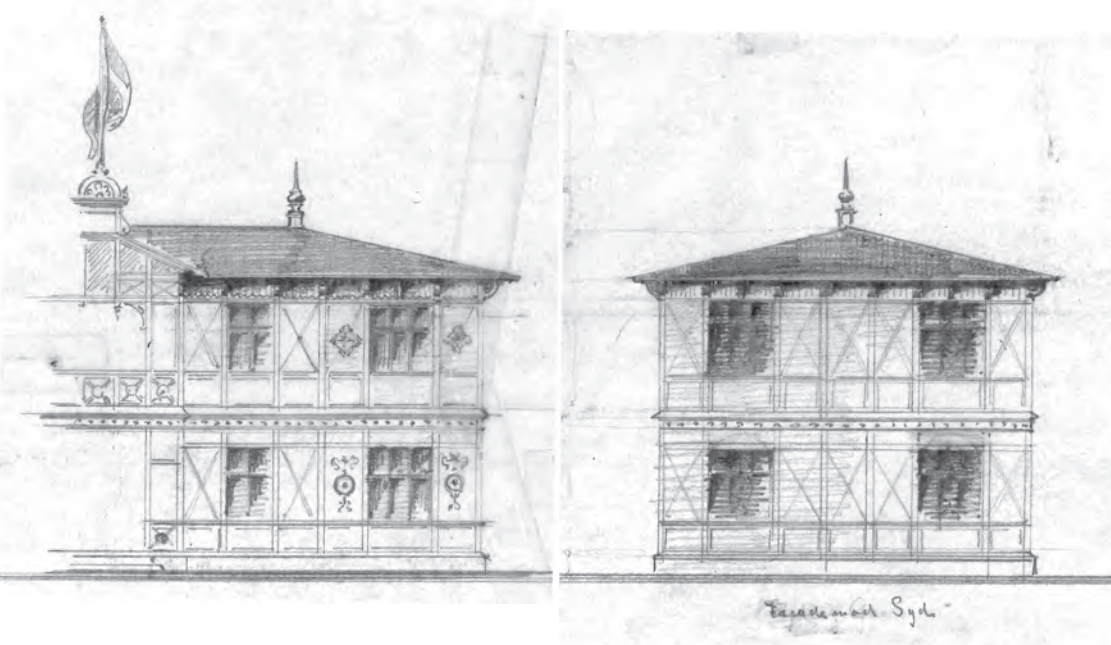

tegning. ca. 1905

Anton Rosen og Silkeborg

Indholdsfortegnelse

Silkeborg og Anton Rosen (1859 - 1928)	s. 03
Anton Rosens eksisterende bygninger i Silkeborg	s. 07
Bykort	s. 23
Anton Rosens nedrevne bygninger i Silkeborg	s. 25
Værkfortegnelse - Anton Rosen og Silkeborg	s. 37

Håndtegnede facadetegninger af Skovvilla, Silkeborg Vandkuranstalt. Opført i 1885.
De originale tegninger er udstillet i Skovvillaen.

Papirfabrikkens vartegn

Silkeborg og Anton Rosen (1859 - 1928)

Arkitekten Anton Rosen begyndte i 1883 sit virke i Silkeborg, som på det tidspunkt var et lille bysamfund, kun knapt 40 år gammelt. Men byen var ved at udvikle sig til en driftig by. I løbet af 10 år - fra 1880 til 1890 - voksede indbyggertallet fra 2.931 til 4.217. Og i 1901 boede her 7.228 personer. De oprindelige lave, en-etages huse var blevet forhøjet med en eller flere etager. Mod vest blev der efterhånden lagt flere gader til den oprindelige byplan, ligesom der opstod et kvarter syd for banen. Byen havde i 1857 fået sit eget rådhus, en kirke i 1877, og jernbanen var blevet ført frem i 1871.

I 1900 blev Silkeborg købstad. Desuden var byen i samme periode ved at udvikle sig til Danmarks kurby og en markant skoleby.

Det var altså en by i kraftig vækst, som Rosen gennem de næste fire årtier fik tilknytning til, og som han kom til at præge med sine stærkt personlige og markante byggerier.

Anton Rosen blev født i Horsens i 1859. Som 14-årig kom han i murerlære i København. I 1877 dimitterede han fra Teknisk skole og blev samme

år optaget på Kunstakademiets Arkitektskole, hvorfra han fem år senere fik sin afgang, juni 1882.

Rosen blev herefter ansat hos en af landets førende arkitekter, Vilhelm Dahlerup, og kom som konduktør for denne i 1883 til at lede arbejdet ved opførelsen af hovedbygningen - det såkaldte Societetshus - på den nyanlagte Silkeborg Vandkuranstalt.

I en kort periode havde Rosen bopæl i Silkeborg - han ejede i perioden 1883-1885 et hus på Skolegade 28. I 1889 blev han gift med Martine Grabow, som var datter af gæstgiver Jens Grabow - en af handelspladsens nybyggere og ejer af det hotel, der senere skulle blive til Hotel Dania ved Torvet.

Anton Rosen fik altså personlige relationer til byen, hvilket sikkert er en del af forklaringen på de mange markante bygninger fra hans hånd, som det blev til i de efterfølgende 40 år.

Parallelt med arbejdet på Kuranstalten begyndte Rosen selvstændig arkitektvirksomhed i byen. Allerede i 1884 stod han bag tre bygninger, hvor han endnu var præget af den historici-stiske arkitekturopfattelse - et kapel

på byens nye kirkegård mod vest, afholdshotellet i Østergade og en udvidelse af en kommunal skolebygning i Søndergade. I 1885 tegnede han den såkaldte Skovvilla, som er en af de fritliggende bygninger, der blev opført i parken ved Kuranstalten. I 1886 indledte han sit samarbejde med Theodora Lang, som betød, at Rosen helt frem til 1924 kom til at stå i spidsen for den hurtigt voksende skoles byggearbejder.

I slutningen af 1800-tallet var arkitekturen præget af historicismens/stilefterligningernes idealer. Op mod århundredskiftet søgte mange arkitekter at frigøre sig fra disse forbilleder og ønskede en ny arkitekturopfattelse med ærlig overensstemmelse mellem form, konstruktion og indhold. I Europa var benævnelsen på disse bevægelser 'Art Nouveau', 'Jugendstil' og 'Arts and Crafts', og i USA arbejdede 'Chicago-skolen' efter samme principper. I Danmark fik stilarten betegnelsen "Skønvirke" (1900 -1930).

At sætte Rosen i direkte forbindelse med disse arkitekturretninger er ikke muligt. Dertil er hans arbejdsform for eksperimenterende og rastløs.

Inspirationen kommer fra mange sider, og resultatet er altid præget af hans personlige frodighed, opfattelse og ekspressivitet.

Der eksisterer stadig 19 af Rosens bygninger og anlæg i Silkeborg og omegn, som alle er medtaget i denne pjece. Derefter følger beskrivelser af 13 nedrevne bygningsværker. Endelig findes til sidst en kronologisk fortegnelse over alle Rosens værker med tilknytning til Silkeborg eller omegn.

Anton Rosens væsentligste hovedværk i Silkeborg er byejendommen Vestergade 9A med Ørne Apoteket i stueetagen. Andre hovedværker er:

- Byejendommen "Løvenborg", Vesterbrogade, København
- Paladshotellet, Rådhuspladsen, København
- Landsudstillingen i Aarhus, 15. maj til 15. september 1909
- Ole Rømer Observatoriet med direktørbolig, Aarhus
- Byejendommen "Metropolbygningen", Strøget, København
- Tuborgs Administrationsbygning – "Rosenhuset", Strandvejen, København
- Havebyen Gerthasminde, Odense.

Anton Rosens byvåben for Silkeborg tager sit udgangspunkt i sagnet om byens tilblivelse:

" Fire mil fra Århus, nærvæd Gudenåen, ligger den gamle gård, Silkeborg, i en lystig egn, omgivet af skove og søer. Den skal have fået dette navn af en bisp, hr. Peder, som engang ville bygge sig en gård, men længe ikke vidste, hvor han ville bygge. Engang

sejlede han på Gudenåen og tog da undervejs sin silkehue af hovedet og lod den flyde på vandet, sigende, at hvor den flød i land, der ville han bygge gården. Således fandt han stedet, og da gården var bygget, kaldte han den Silkeborg."

Kilde:
Danmarks Folkesagn af J.M. Thiele, 1843

Byejendom – det senere Ørne Apotek, Vestergade 9A. Opført i 1898. Foto ca. 1900.

Anton Rosens

eksisterende bygninger i Silkeborg

Eksisterende bygninger i Silkeborg

1. Byejendom – det senere Ørne Apotek, Vestergade 9A

Opført 1898. Huset ændrede med sin højde og dominerende trekantgavl målestoksforholdet i byen. Den naturstensbeklædte facade er rigt dekoreret med relieffer og finurlige detaljer, der henviser til bygherrens, Chr. Niensens, virke som murermester. Det store karnapparti afsluttes med en balkon, hvorover ses en konstruktion

i træ, der udfylder gavltrekkanten. Den kronet af en vindfløj. Huset er Rosens mest jugendprægede værk i Silkeborg og viser hans sans for gennemarbejdede detaljer. Siden 1903 har Ørne Apotek haft til huse i bygningen. Over anden salens vinduesparti var der tidligere placeret et byvåben udført i træ. Det er i depot hos ejer.

Foto: ca. 1900

2. Knaps købmandsgård, Vestergade 2B

Opført 1896. Til en eksisterende købmandsgård opførtes et gadehus i to etager med butik i gadeplan og privatbolig i overetagen. Huset blev forsynet med et stort tagudhæng og en meget rolig facade, der er opdelt horisontalt. Foroven ses seks vinduespartier med naturstensindfatninger og et vandret, mønstret bånd. I gade-

plan var butiksruderne placeret i en ensartet opdeling med søjler og buer. De halvrunde elementer, der dannede overgang mellem buer og butiksruder, var oprindeligt rødbrune træskærerarbejder. I 1970'erne blev facaden i gadeplan forsynet med store glasarealer og baldakiner. Overetagens vinduer og facade blev dog bevaret.

Foto: ca. 1900

Foto: ca. 1910

3. Handels- og Landbrugsbanken, Søndergade 1

Eksisterende ejendom ombygget af Anton Rosen i 1926. Hjørneejendommen ud mod Torvet blev ombygget til bankformål både ind- og udvendig. Det store banklokale fik kassetteloft, søjler beklædt med sort marmor og gedigent inventar udført i mahognitræ. Over hjørneindgangen blev byvåbenets bispehue anvendt som

udsmykning. Ejendommen er siden ombygget flere gange, hvilket har betydet, at der ikke er noget tilbage af Rosens inventar eller facadeudsmykning.

Foto: ca. 1935

4. Byejendom, Søndergade 8

Opført 1895. Butiks- og beboelses-ejendom i to etager. Ejendommen, der er opført for glarmester J. Chr. Hostrup-Petersen, er meget fint indpasset blandt gadens to-etages huse. Den har et karakteristisk tagudhæng og pudset facade, som fremtræder med vandrette bånd samt en dekoration i form af kartouche,

fint udsmykkede firkantede rammer, mellem overetagens vinduer.

Butiksetagen er stærkt ændret og uden den oprindelige detaljering.

5. Th. Langs Skolers hovedbygning, Skoletorvet

Opført 1886. Bygningens ydre præges af senklassicismen med inspiration fra den italienske villastil. Skolelederen Th. Lang opførte bygningen som pigeskole. Ved opførelsen fremstod helt fritliggende. Foruden lokaler til undervisning rummede den skolelederen bolig samt elevværelser. Facaden er opført i rødt murværk i to etager

afsluttet med en lav pudset etage. Denne udgør et højt gesimsbånd med små kvadratiske vinduer. Facaden fremtræder med flere former for pudsdekorationer. På Facaden var der to store medaljoner. Disse er siden erstattet af to buede vinduer. Medaljonerne findes på gavlen i mellemgangen ind til skolegården.

6. Forskoleseminarium, Th. Langs Skoler, Estrupsgade 1

Opført 1894. Denne bygning er Th. Langs Skolers første tilbygning. Den fremstår i højere grad end hovedbygningen som et personligt arbejde fra Rosens hånd. Selvom den senere både blev forlænget og forhøjet som gymnasium og kostskole, er der bevaret fine detaljer i facaden fra den oprindelige en-etages bygning.

Det naturstensindfattede vindue til højre og det fint udformede indgangsparti med relief og overdækning af træ ses endnu i deres oprindelige skikkelse.

7. "Den hvide bygning", Th. Langs skoler, Hostrupsgade 40

Opført 1900. Bygningen opførtes som kvindeseminarium og er en tilbygning til hovedbygningen, som den er forbundet med ved en mellembygning i to etager. Med det hvidkalkede murværk har bygningen klart sit eget udtryk. Endnu anes det fine mønster i murværket, som er inspireret af den tyske jugendstil. Bygningen var oprin-

delig forsynet med engelske højsevinduer. Udover selve bygningen tegnede Rosen også en række møbeltyper og fast inventar til skolen.

"Den hvide bygning" skal især opleves inde fra skolegården, hvor den i modsætning facaden mod gaden virker mindre anonym, mere sprudlende og legende. Facaden består her af en mængde delelementer, som alligevel danner en fin harmoni .

Det er værd at hæfte sig ved den høje tårnbygning, som bl.a. er dekoreret

med en ugle, som skulle have været et særligt ønske fra skoleleder Th. Langs side.

8. Forskoleseminarium, Th. Langs Skoler, Hostrupsgade 41

Opført 1911. Denne fint proportionerede bygning er nok et af Rosens mest konsekvente murstensbyggerier. Der er brugt røde teglsten såvel i helheden som i detaljen. De indgår som murede stik over døre og vinduer, som mønstre i facaden og ved de markante stræbepiller ved hoveddøren. Der er også benyttet stræbepiller under de

store vinduer gavlen. Her fungerer de som understøtning for en altan. Foroven ses mansardtagets store flade, som kun er brudt af to symmetrisk placerede skorstene. Fundamentet består af kløvede marksten, som er et af Rosens kendetegn. I 2008 blev der lavet en tagrytter som ovenlyskilde over de to skorstene.

9. Borgerskolen, Bindslevs Plads 1

Opført 1902. Denne skolebygning er opført i røde mursten med tegltag og kamtakkede gavle. Rosen satte især sit præg på den symmetriske opbyggede facade mod vest. Her ses fine murstensdetaljer, festlige bindingsværkskviste med fint dekorerede, buede vindskeder. I stueetagen er den gennemgående række af vinduer

forsynet med dekorative relieffer i flere farver. Øverst på gavlene ses de for Rosen karakteristiske, dekorativt udformede lynafledere og fornedent fundamentets kløvede marksten. Den oprindelige bygning er den nordlige del med otte vinduesfag. I 1908 tilbyggedes de fem vinduesfag mod syd (vistnok uden Rosens medvirken).

10. Vandtårn, Amaliegade 49

Opført 1902. Dette næsten skulpturelt formede vandtårn med hvidt murværk, bindingsværk, dekoreret gesimsbånd, rødglaserede tegl og i toppen en vindfløj er et eksempel på Rosens begejstring for nationalromantikken. Her er der lagt vægt på materialernes ægthed og funktionalitet. Det godt 15 m. høje tårn blev

bygget direkte ovenpå en 40 m. dyb brønd og var med anvendelsen af armeret beton meget moderne for sin tid. Det blev opført af C. Commichau for at forsyne hans fabrik med vand. Ved sin elegance udgjorde det en stor kontrast til tekstilfabrikkens rationelle bygninger. Vandtårnet blev fredet 1986 efter, at fabrikken var revet ned.

11. "Henryhus", Søndergade 34

Opført 1901. Denne høje hjørneejendom er opført som butik- og beboelsejendom i tre etager og med en mansardetage i sidebygningen mod Søndergade. Den er speciel ved, at facaden mod Møllegade er ført igennem som husets hovedfacade. Derved forstærkes gadehjørnet synsmæssigt af den høje gavl og det runde, smukke

karnapagtige tårn. Facaden kommer alligevel med sine mange komponenter og sin asymmetri i balance og har i sit ydre mange paralleller til tysk jugendstil.

12. Byeendom, Christian 8.s Vej 18

Opført 1902. Rosen kom formodentlig blot til "sætte facade" på denne beboelseejendom. Det var sikkert en af de mange bygmestre, han kendte i byen, der havde tegnet planerne til den og Rosen lavede så det ydre.

Det var ikke en usædvanlig situation på den tid og Rosen satte afgjort sit

præg med de mange detaljer og sin karakteristiske asymmetri, der alligevel skaber balance.

13. Knaps Villa, Hovedgårdsvej 5

Opført 1921. Denne to-etages byvilla blev opført i et nyanlagt kvarter. Den er opført i nationalromantisk stil med pudset facade og en bastant muret hovedetage. Overetagen er trukket lidt tilbage og udført som en bindingsværkskonstruktion med valmtag. Der er fin overensstemmelse mellem den høje, røde sokkel, de gulkalkede mure,

det røde bindingsværk og det røde tegltag. Gedefacaden er helt symmetrisk opbygget, gavlen mod syd har en elegant glaskarnap. Facaden mod haven er præget af en asymmetrisk placeret række fløjddøre, som oprindeligt var forsynet med tremmeskodder. Balancen genoprettes dog ved det runde vindue til højre.

14. Fabriksport og steler, Papirfabrikken, Smedebakken

Opsat 1901. Da der blev etableret et nyt hegn omkring fabriksområdet blev det monteret på betonsteler med form som bautastenen. Stelerne blev på forsiden forsynet med logoer og varemærker i relief med tilknytning til De forenede Papirfabrikker: DfP = De forenede Papirfabrikker, To mænd, der holder hinanden i hænderne =

illustrerer papirets styrke, samt et vikingskib og en svane. På Smedebakken er der i dag bevaret 11 af disse steler. Rosen tegnede Rosen også en stor, smukt dekoreret hovedport i fire sektioner og med fint ornamenterede messingbeslag. Den blev senere nedtaget og er i depot hos Silkeborg Kommune.

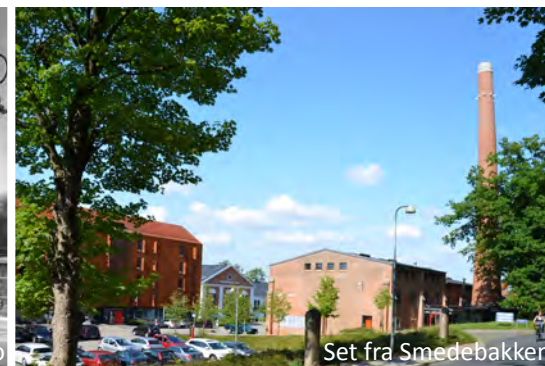
15. Fabriksskorsten, Papirfabrikken, Smedebakken

Opført 1903. Den 45 meter høje, slanke skorsten på fabriksområdet står i dag som symbol på Silkeborgs fortid som industriby og er derfor nu et vartegn med stor fortælle værdi. Den var ved opførelsen Danmarks højeste skorsten og blev anset for at kunne blive en turistattraktion. Rosens aftryk ses tydeligst ved de to rækker á otte

dekorativt udformede volutter, der er placeret næsten øverst på skorstenen. Rosen tegnede også en maskinbygning i tilknytning til skorstenen, som siden kom til at indgå i nyt byggeri. Skorstenen, der tilhører højskolen "Performers House", blev renoveret i 2011 med midler fra Realdania.

Foto: ca. 1950, set fra Langebro

Set fra Smedebakken

16. Kapel, Silkeborg By- og Amtssygehus, Falkevej 3

Opført 1902. Kapellet, der er placeret helt ude på kanten af Kildebakken, er som resten af sygehuset opført i nationalromantisk stil. Murværket er også her pudset og kalket og de brede, let rundede vindskeder er dekoreret med fint træskærerarbejde. Over fundamentet er der også her mellem vinduerne indmuret et dekorativt udsmyk-

ningsbånd af flade strandsten hentet ved Vesterhavet. Den markante sokkel er udført i de for Rosen karakteristiske kløvede marksten, som ved gavlene går op på facaden og danner fint formede robuste stræbepiller. Resten af bygningskomplekset blev revet ned i 1952. Se i øvrigt under "I".

Foto: ca. 1950

17. Epidemisk afdeling, Silkeborg By- og Amtssygehus, Falkevej 3

Opført 1902. Denne bygning indgik i det ambitiøse sygehuskompleks bestående af to parallelle fløje – en hovedbygning og bag denne epidemifdeling, som er den eneste af de oprindelige sygehusbygninger, foruden kapellet, der er bevaret. Den rummer administration og sygehusledelse og fremtræder stærkt ombyg-

get. Resten af komplekset blev revet ned i 1952. Se i øvrigt under "I". Epidemibygningen fik ikke samme udsmykning som hovedbygningen, men har dog få af dens fine detaljer – bl.a. båndet af flade strandsten hentet ved Vesterhavet og en farverig vægdekoration med en opgående sol midt på facaden.

Foto: ca. 1958

18. Skovvilla, Silkeborg Vandkuranstalt, Gjessøvej 40

Opført 1885. Rosen arbejdede for Vilhelm Dahlerup og kom til Silkeborg i 1883 som konduktør ved opførelsen af hovedbygningen på den nyanlagte Silkeborg Vandkuranstalt.

Som en af sine første selvstændige opgaver tegnede Rosen "Skovvilla", som er opført i nationalromantisk stil. Huset er forsynet med en to-etages

bindingsværkskonstruktion og en symmetrisk placeret udbygning med veranda og balkon samt gavltrekanter med pyntelige trædetaljer. Den falder helt i tråd med hovedbygningen og samtidens opfattelse af "det landlige". I "Skovvilla" viser KunstCentret Silkeborg Bad dokumentarisk udstilling om Silkeborg Vandkuranstalt 1883-1983.

19. "Egedal", sommerbolig, Svejlbæk

Opført 1919. Huset præges af det store ovale, kurvede stråtag, der langs tagkanten bæres af ti runde, fritstående træspjænder. Det giver en svævende og let virkning. Taget afsluttes med en markant skorsten med en finurlig dekoration i smedejern. Under den store taghat lå det kvadratiske hus i kalket murværk. Farveholdningen er

let og elegant – rosafarvet murværk og hvidt træværk. Boligen er smukt placeret øverst på en stor naturgrund i et faldende terræn mod Julsø. Det er siden udvidet til helårsbeboelse.

Der er ikke offentlig adgang til Egedal, men husets smukke indpasning i haven anlægget kan opleves fra Julsø.

Kort

● Eksisterende bygning, s. 8-22

○ Nedrevet bygning, s. 26-36

Håndværkerforeningen, Torvet 1. Opført i 1896 og nedrevet i 1945.

Anton Rosens nedrevne bygninger i Silkeborg

Nedrevne bygninger i Silkeborg

a. Håndværkerforeningen. Torvet 1

Bygningsanlægget var domineret af en næsten kvadratisk hovedfacade med et stort markant vindue mod Torvet og af det dobbelte meget iøjnefaldende pyramidetag. På tagets fire hjørner var der anbragt store, flerfarvede vaser. Facaden var rigt detaljeret. Huset rummede foruden foreningslokaler bl.a. også byens teatersal. Den blev

Schalburgteret i 1945 som en tysk hævnaktion for den velgennemførte sabotage mod J.W. Darrs fabrik på Torvet. Bygningen blev derved totalskadedet og måtte derefter nedrives.

Opført 1896, nedrevet 1945.

Foto: ca. 1930

Foto: ca. 1939

b. Restaurant Sommerlyst. Vestergade 89

I byens vestre udkant opførtes i forbindelse med et eksisterende en-etages gadehus et forlystelses-etablisement med indgangsparti præget af Rosens detaljering. Bag ved den ny facade lå verandaer og i haven opførtes lysthuse og keglebane.

Opført 1902, nedrevet 1982.

Foto: 1941

Foto: ca. 1902

c. Ligkapel, Vestre kirkegård. Vestergade 100

På den nyanlagte Vestre kirkegård opførtes et kapel – et solidt og enkelt hus med rundbuer ved indgangspartiet og tidstypiske detaljer ved gavle og tagrytter. Det er et tidligt arbejde og endnu præget af den historicistiske arkitekturopfattelse.

Opført 1884, nedrevet 1967.

Foto: ca. 1930

d. Børnehjemmet C. Knaps Minde. Drewsensvej 80

Familien Knap åbnede i 1887 Silkeborg Børnehjem - senere kendt under navnet C. Knaps Minde. Anton Rosen tegnede den fritliggende villa, som blev opført til formålet. Han kom senere til at arbejde for familien ved opførelsen af en byejendom på Vestergade og en moderne byvilla på Åhavevej. Opført 1887, nedrevet 1964.

e. Gymnastikhus, Borgerskolen. Markedsgade

Til det allerede eksisterende skolebyggeri tegnede Rosen en pedelbolig og et gymnastikhus, hvor sidstnævnte markerede sig med gennemgående vinduesbånd.

Relieffet blev senere indsat i murværket på den ny skolebygning.

Opført 1897, sandsynligvis nedrevet 1941.

Indgangsdøren i gavlen havde trekantet overdækning og smukt naturstensrelief med byvåben og vandplanter.

f. Kødkontrolstation. Fredensgade 17

Denne bygning opførtes for Silkeborg Kommune. Den havde tilkørsel fra både Fredensgade og Christian 8.s Vej og blev anvendt som kontrolstation for de veterinære myndigheder. Senere benyttedes den til station for Falcks Redningskorps frem til 1965.

Den blev nedrevet i forbindelse med saneringen af hele karréen Kirkebakken-Fredensgade-Christian 8.s Vej med henblik på udvidelse af sidstnævnte.

Opført 1900, nedrevet 1974.

g. Silkeborg Afholdshotel. Østergade 9

For Silkeborg Afholdsforening opførtes en bygning med hotel, restaurant og mødesal. Huset, der var et af Rosens tidligste, fulgte den to-etages gesimshøjde fra nabohusene. Facaden var i rød tegl og havde dybt relief med markante gesimser, murede stik og buer over vinduer og døre.

Den var præget af den historicistiske arkitekturopfattelse.

Opført 1884, nedrevet 1976-1977.

Foto: ca. 1905

Foto: ca. 1935

h. Bestyrerbolig, Silkeborg Gasværk. Godthåbsvej 5

Rosen gjorde i dette hus gavlen mod gaden til den egentlige hovedfacade. Den fremstod med hvidkalket murværk samt bindingsværk og fint detaljeret træværk i gavltrekanter. Dekorationen her var bl.a. byvåbenet udført som træskærerarbejde.

Boligen blev nedrevet i forbindelse med nedlæggelsen af gasværket for at give plads til et nyt rådhus.

Opført 1899, nedrevet 1970-1971.

Foto: ca. 1918

Foto: ca. 1950

i. Maskinmesterbolig, Papirfabrikken. Langebro

Villa med pudset murværk, tag med halvvalme ved gavl og to-etages karnapudbygning. Den var beliggende på en lille holm nord for Langebro. Villaen blev nedrevet i forbindelse med en større udbygning og modernisering af fabriksanlægget.

Opført 1903, nedrevet 1934.

Foto: ca. 1905

Foto: ca. 1905

j. "Den Gamle Bøtte", Papirfabrikken. Langebro/Smedebakken

Rosen forestod ombygning og udvidelse af den eksisterende fabriksbygning "Bøtten". Gavlen blev forsynet med dekoration af frise med skjolde og inskriptioner.

ningen i forbindelse med en større udbygning og modernisering af fabriksanlægget.

Opført 1901, nedrevet 1934.

"Den gamle bøtte" var produktionssted for håndgjort papir på Silkeborg Papirfabrik fra 1899 frem til nedriv-

k. Silkeborg Kneippkuranstalt. Sejsvej

Silkeborg Kneippkuranstalt blev opført i 1897 og tilbød behandlinger med kolde bade eller overgydninger, diæt og hærkning. Metoden var udviklet af den tyske præst Sebastian Kneipp, der var leder af flere store tyske kurhuse. Det store rektangulære anlæg var udformet med fire markante tårnagtige bygninger med en-etages fløje

imellem og med et indgangsparti, der fint føjede sig ind i Art Nouveau-arkitekturens formverden. Alle tage var pyramideformede og belagt med skifer. Fundamenterne var med kløvede marksten, som det ses i mange af Rosens bygninger.

Opført 1897, nedrevet 1933.

l. Pavillon på udsigtspunktet Knøsen. Rye Nørreskov

Silkeborg Turistforening bestilte Rosen til at lave et udkast til et lysthus til udsigtspunktet Karoline Amalies Høj i form af en overdækket bænkeplads med spidst tag. Foreningen havde dog ikke midler til at gennemføre projektet. Tegningerne blev antageligt i stedet brugt til opførelse af en pavillon ved traktørstedet på "Knøsen".

Opført: 1900, Det vides ikke hvornår nedrivning er sket.

m. Silkeborg By- og Amtssygehus, Falkevej 3

Sygehuset var placeret højt over byen og Rosen synes at have arbejdet ud fra idéen om lys og luft som helbredende faktorer. Anlægget bestod af to parallelle fløje – en hovedbygning og bag denne afdelingen for epidemiske sygdomme. Med sine tårne og spir, den dominerende bindingsværksgavl, hvidkalkede mure, glaserede røde

teglsten og forgyldte vejrhaner mindede anlægget mere om en herregård end et sygehus. Den fine facadeudsmykning med et væld af finurlige detaljer gav det hele et nationalromantisk præg. Ligkapellet og epidemibygningen er de eneste eksisterende bygninger fra det oprindelige anlæg. Opført 1902, nedrevet 1952.

Værkfortegnelse

Anton Rosen og Silkeborg

Håndtegnet forslag til ombygning og udvidelse af rådhuset på Torvet.
Fremsendt af Anton Rosen i 1901. Ikke realiseret.

Værkfortegnelse

1884: Ligkapel/"Vestre Kirkegård", Vestergade 100. (I brug til 1941. Nedrevet 1967).

1884: Silkeborg Afholdshotel, Østergade 9. (Nedrevet 1976-1977).

1884: Udvidelse af kommunal skolebygning, Søndergade. (Sandsynligvis nedrevet 1943).

1885: Skovvilla/Silkeborg Vandkuranstalt/KunstCentret Silkeborg Bad, Gjessøvej 40.

1886: Højere Pigeskole/Th. Langs Skoler, hovedbygning, Hostrupsgade 40, Skoletorvet.

1887: Børnehjemmet C. Knaps Minde, Drewsensvej 80. (Nedrevet 1964).

1894: Forskoleseminarium/Th. Langs Skoler, Estrupsgade 1.

1895: Butiks- og beboelsesejendom, Søndergade 8.

1895: Indvendig ombygning af lejlighed, 1. sal, Vestergade 1. (Siden ombygget).

1896: Butiks- og beboelsesejendom, Vestergade 2B. (Stueetagen stærkt ændret).

1896: Håndværkerforeningen, Torvet 1. (Schalburgteret 23.2.1945. Siden nedrevet).

1897: Gymnastiksal og pedelbolig/Borgerskolen, Markedsgade-Tværgade. (Sandsynligvis nedrevet 1941).

1897: Silkeborg Kneippkuranstalt/Kuranstalten Midtjylland, Sejsvej. (Nedrevet 1933).

1898: Butiks- og beboelsesejendom/senere Ørne Apotek, Vestergade 9A.

1899: Bestyrerbolig/Silkeborg Gasværk, Godthåbsvej 5. (Nedrevet 1970-1971).

1900: Kvindeseminarium/Th. Langs Skoler/"Den hvide bygning", Hostrupsgade 40. (Forbundet med eksisterende hovedbygning ved mellembygning).

1900: Kødkontrolstation, Fredensgade 17. (Nedrevet 1974).

1900: Elevatorbygning/Silkeborg Papirfabrik, Smedebakken. (Nedrevet ?)

1900: Udkast til lysthus til opførelse ved udsigtspunktet Karoline Amalies Høj, Østerskov. (Ikke realiseret).

1900: Pavillon og flagstang på udsigtspunktet Knøsen, Rye Nørreskov. (Nedrevet ?)

1901: Butiks- og beboelsesejendom/"Henryhus", Søndergade 34.

1901: Steler og port/Silkeborg Papirfabrik, Smedebakken. (Port i depot hos Silkeborg Kommune).

1901: Restaurering og udsmykning af "Den gamle Bøtte"/Silkeborg Papirfabrik, Langebro. (Nedrevet 1934).

1901: Udkast til ombygning og udvidelse af rådhuset, Torvet. (Ikke realiseret).

1902: Silkeborg By- og Amtssygehus, Falkevej 1-3. (Hovedbygning nedrevet 1952. Epidemisk afdeling, som i dag rummer administration og sygehusledelse, og ligkapel eksisterer).

1902: Butiks- og beboelsesejendom, Christian 8.s Vej 18.

1902: Vandtårn/C. Commichau & Co.s Trikotagefabrik, Amaliegade 49. (Fredet, 1986).

1902: Indgangsportal og veranda/Restaurant Sommerlyst, Vestergade 89. (Nedrevet 1982).

1902: Borgerskolen, Bindslevs Plads 1. (1908 forlænges bygningen med 5 fag i sydlig retning, vistnok uden Rosens medvirken).

1903: Fabriksskorsten og maskinhus (højde: 45 m.)/ Silkeborg Papirfabrik, Smedebakken. (Maskinhus nedrevet evt. sammenbygget med eksisterende bebyggelse).

1903: Maskinmesterbolig/Silkeborg Papirfabrik, Langebro. (Nedrevet 1934).

1906: Sommerhus, Kalsholtvej 2, Svejbæk.

1907: Gymnasium/Th. Langs Skoler, Estrupsgade 1. Tilbygning af 2 etager til eksisterende bygning.

1911: Forskoleseminarium/Th. Langs Skoler, Hostrupsgade 41.

1911: Gymnasium/Th. Langs Skoler, Estrupsgade 1. Ombygning af eksisterende bygning.

1919: Sommerhus/"Egedal", Kalsholtvej 12, Svejbæk.

1921: Villa/Knaps Villa, Hovedgårdsvej 5.

1924: Forslag til fuldstændig ombygning/ Th. Langs Skoler.

1926: Ud- og indvendig ombygning/Silkeborg Handels- og Landsbrugsbank, Søndergade 1. (Senere ændret).

1927: Bådehus/"Egedal", Kalsholtvej 12, Svejbæk.

Andet:

1886-: Inventar til Th. Langs Skoler.

1895: Udkast til interiørdekorationer for enkefru Jones.

1896-: Silkeborgs byvåben. Indregistreret 1938.

1902: Inventar til Silkeborg Amtssygehus, Falkevej 3. (Nedtaget/fjernet).

1902: Inventar til Ørne Apotek, Vestergade 9A. (Nedtaget/fjernet).

1919: Møbler til sommerhus/"Egedal", Kalsholtvej 12, Svejbæk.

1920: Inventar til Knaps villa, Hovedgårdsvej 5. (Nedtaget/fjernet).

1924: Birketræs dagligstue til snedkermester Sofus Jørgensen (1867-1929).

1925: Talerstol af træplanker, Himmelbjerget.

1926: Inventar til Silkeborg Handels- og Landbrugsbank, Søndergade 1. (Nedtaget/fjernet).

19??: Udkast til gravmæle for snedkermester Sofus Jørgensen (1867-1929). (Ikke realiseret).

19??: Udkast til gravmæle for Augusta Nielsen (1847-1929). (Ikke realiseret).

28.09.2013

Gå på opdagelse i Rosen-arkitekturen

Enestående for Silkeborgs bymidte er de mange markante bygningsværker tegnet af arkitekt Anton Rosen, som havde sit virke i Silkeborg fra 1883 til sin død 1928. Denne pjeces er tænkt som inspiration til en spændende byvandring i 'Anton Rosens fodspor.'

Karakteristisk for et Anton Rosen hus i Silkeborg er de dekorative bygningsfacader med afsæt i nationalromantikken og stilarten skønvirke. På en kreativ og fabulerende måde tilføjes facaderne romantiske effekter som tårne, spir, karnapper, tagkviste, bindingsværk og ikke at forglemme sokler af kampesten.

I 2003 var der en stor Anton Rosen udstilling på KunstCentret Silkeborg Bad. I den anledning udkom bogen: 'Anton Rosen Arkitekt og Kunstner' og en blå pjeces med titlen: 'På udgik - Anton Rosen og Silkeborg'. Denne pjeces er en revideret og udvidet udgave af pjeces fra 2003. Med den nye netversion eller den kortfattede udgave 'Stik Silkeborg i lommen' kan man gå på opdagelse i en værdifuld del af Silkeborgs bygnings- og kulturarv.

TurismeSilkeborg,
Silkeborg Arkiv (ved Lis Thavlov og Leo Jensen) og Teknik og Miljø, Plan og Byg

 Silkeborg Kommune

Du kan downloade denne pjeces og bykortet 'Stik Silkeborg i lommen' på:
www.silkeborg.com
www.silkeborgarkiv.dk
www.silkeborgkommune.dk

